

Ամեն օր կհրատարակուի : - Հասել 20 փարա է : - Պոլիս բաժանորդ ըլլալ ուզողը մէկ տրծաթ Մէճիտ պիտի վճարէ 100 թուղ համար , իսկ դատաւայ համար 25 դր : դարձեալ 100 թուղ համար , թղթատարութեան ծախքէ ստան ըլլալով : - Ծանուցման տողը 40 փարայ է մէկ տողամի համար : - Երազրիս վերադերեալ նամակ եւ արի որ եւ է գրութիւն պէտք է ազգիւ առ Տնօրէնն ի կ : Պոլիս Գաղմաճըլը Երզնա Զիւմլիսի խան վերի յարի թիւ 24 սենեակը :

Ա Չ Գ Ա Յ Ի Ն

Մեր երէկուան գիտալութեան միտքն այս առաւօտ երկար ցանկ մը ընդունեցանք : որ ազգային հին պարտաւ զր ճարման համար նուիրատու դատաւայի ազգայնաց անուններն ու մականունները եւ առած նուէրներն իւրացանէ :

Այս ցանկէն կերեալ թիւն այս հանդանակութիւնը կըարձանարի : րոյց վերջին օրերս չէ չարանակուեր հրատարակութիւնը :

Մինչեւ հիմա ժողոված ստակին գումարն է 16944 դր :

Չենք կրնար հրատարակել ցանկը ըստ սրտի մեր թերթին անձկութիւնը չենք : Այստաւթ թիւ ուրիշ լրագիրներ կհրատարակեն , անչաւ առ անոնց ալ դրկում ըլլալով :

Կմնայ Հատարակութեան գիտնալ թիւ Պ . Աւետիս Պէշիբեանի տեղ ո՛ղ հաւաքիչ դրուեր է :

Դարձեալ կմնայ խնդրել որ այսպիսի հրատարակութիւններ անընդհատ ըլլան , եւ տեղի չարտի կատիւածանայ եւ հետեւորար հրատարակական ազգարարութեանց :

Դրամի խնդիրը վաւիտի է : Ամենափոքր դանցառութիւնն մը կրնայ մեծ մեծ կատիւածանայ գում. բանալ :

Մանդումէ երէկ իւրոյ ծանուցած էր թիւ Բ . Դրան կողմանէ Հասունեան պատրիարքական իշխանութեան ձգուեր է : եւ թիւ հեռագրով ալ Հոսմ ազգարարութիւն եղեր է իրեն որ ալ մայրութալաքչաւայ :

Եթէ ստոյգ է , այսպէս կրնայ վերջանալ Հոսմեական ազգայնաց մէջ տեղում :

Երկրաւակութիւնը , եւ արժանաւոր մէկը կրնար ի մեր այս ազգայնաց հովաւութեան համար :

Հասունեան արդարեւ գայթակղութեան քաղ մեղած էր : Միտպետարար իրաւ լաւ եւս է ըսել բռնակալութեանը կհաւաքարէր ժողովարդը , սուանց երբէք ունեն դնելու անոր ձայնին ու իրաւանց :

Կըտհաւարեմք մեր հոսմեական ազգայնէն , այսպիսի հաղէտական բռնակալութեան մը անտանելի լուծէն վերջապէս ազատել , յաջողինաւ համար :

Խ Ա Ռ Ն Լ ՈՒ Ր Ե Ր

Հատարակաց կրթութեան մեծ ժողովին անգամ անուանեցաւ ճեմալ էֆենտի :

— Բրուսիոյ կառավարութիւնը պատերազմի ծախսոց համար Պէրլինի բնակչաց միայ նոր տարբ մը դրեր է :

— Բրուսիական լրագիրը գանդատ կյայտնեն Անդղիոյ կառավարութեան դէմ , որ չեղարութեան օրինաց հակառակ անդղիական գրքծարաններէն ղէնք կըարտի Գաղղիոյ , եւ ուրիշ օգնութիւններ կրցան :

— Փարիզի մէջ նոր լրագիր մը հրատարակել սկսեր է , որ պատերազմին մէջ մեռած ու վիրաւորուած զօրակաւաց անուններն մականունները պիտի հրատարակէ , եւ շահուն մէկ մասը վիրաւորեաց համար պիտի տայ եղեր :

— Բրուսիոյ կառավարութիւնը , յատկապէս պաշտօնակալներ հոսեր է բանակատն ղեները , զօրաց վիճակին պաշտոյ եւ հազարակցութեանց բնութեան համար :

— Աւստրիոյ լրագիրներն ու ժողովրդէան մեծագոյն մասը Գաղղիոյ համակիր են : Բրուսիյ կուսակից գանուող լրագրի մը հաղարարը նամակներ ուղղուեալ են : որ կժանուցանեն եղեր թէ չպիտի ընդունին այն լրագիրն եթէ ներկայ ընթացքը չփոխէ :

— Կրսուի թէ՛ Բրուսիացւոց զօրքը այնչափ շատ են , որ զէնք ու զգեստ հասցունել դժուարին ըլլալով հետեւակ զօրաց շատերը իրենց հայրենիքը կղրկուին :

— Բրուսիոյ կառավարութիւնը , պատերազմին վերաբերեալ հեռագրալուրերը խոշոր գրերով տալագրել տալով՝ մայրաքաղաքին փողոցներն ու հրապարակները փակցունել կուտայ եղեր :

— Բրուսիոյ դիւանօր պաշտօնեայ կոմս Պիլմարզ , Պափէէրայի կառավարութեան խոստացեր է եղեր Աւստրիոյ եւ Գաղղիոյ երկրէն մէկմէկ մաս տալ ի վարձատրութիւն անոր ներկայ օգնաւանութեանը :

— Նաբոլէոն իշխանը՝ որուն Ֆիօթէնցա հասած ըլլալն երէկ ծանուցինք , վիքթոր-էմանուէլ թագաւորին հետ տեսնուեալ է :

— Իտալիոյ երեսփոխանաց ժողովը մեծագոյն մասամբ ընդունել է , կառավարութեան կողմանէ առաջարկեալ զինուորական ծախքը :

Գաղղիոյ վրայ եկած բոլոր տեղեկութիւններէն կատուգուի որ , գաղղիացիք բոլորովին հակառակ են Նաբոլէոնի , եւ Հասարակապետութեան նըշանները երեւիլ սկսած են : Նաբոլէոնի ամենէն մտերիմ համախոհներն անդամ սկսեր են երես դարձունել իրմէ , եւ փարիզի մէջ հիմա Նաբոլէոն բառն դըրեթէ բերան չառնուիր եղեր : Շատերը կգուշակեն եղեր թէ՛ Նաբոլէոն ինքզինք կսպաննէ եթէ՛ Բրուսիացիք յաղթութիւն մ' ալ ընեն . — կամ կփախի Անգղիա . եւ կամ փարիզ կգառնայ , չէ թէ՛ ուրիշ բանի ոյլ հրաժարականը տալու համար : Սակայն , այս վերջինը բոլորովին անհաւանական կ'ըլլայ , քանի

որ նոյն ինքն Նաբոլէոն պատերազմին առեն քանի մ' անգամ ըսած է թէ զինուց յաջողութիւնը կրնայ հնարաւոր ընել իւր փարիզ վերադառնալը :

Գաղղիոյ մէջ այս շփոթութիւնը տեղի ունեցած առեն , անդին բոլոր Գերմանիա ուրախութեան հանդէսներ կկատարէ : Պէրլինի մէջ ժողովուրդը թագաւորական պալատին կոմս Պիլմարզին եւ զինուորական պաշտօնէին ապարաններուն առջեւ բազմութեամբ ժողովուրով ծափահարութեամբք աղղային երգեր կերգեն եւ լուսավառութիւններ կընեն : Իտեա կկոչէն թագուհին , եւ իրենց ուրախութիւններն ու շնորհակալիքը կայտնեն :

Մայրաքաղաքիս Ֆար Տիւ Պոսֆօր լրագիրն երէկ հետեւեալ հետաքրքրական յօդուածը հրատարակած է , Գաղղիոյ ներկայ վիճակին վրայ :

« Զինուց բազդը բոլորովին երես դարձուցած է Նաբոլէոն Գ . էն եւ միշտ կօղնէ բրուսիական բանակին :

« Հեռագիրն գերմանացւոց հինգերորդ յաղթութիւնն ալ կժանուցանէ մեզ . այն է՝ 12 ժամ տեւող այս արիւնահեղ պատերազմին վախճանը , 2000 դերի՝ 2 դրօշակ՝ եւ եօթը թնդանօթ դրաւել եղած է :

« Բրուսիական ազդիւրէն առնուած հեռագրալուրն այս ըլլալու է , որ Աժանս Հաւասի այս առաւօտեան հեռագրերը կհաստատէ :

« Յիշեալ հեռագրին նայելով՝ գաղղիական բանակը վաճառուոր վիճակի մը մէջ է . որովհետեւ՝ կերեւայ որ , Ֆրէտէրիք Շարլը իշխանին եւ Պէյնմէյի բանակները , դահաժառանգ իշխանին ժամանակ վատտիցունելու նպատակաւ , մէկտեղ շարժում ընելով՝ դէմ դրեր են դաղղիական բանակին եւ քաշուելուն , եւ Շարլի մէջ մեծ զօրութեան գումարին արդիւնելու յաջողեր են :

« Այսպէս Պաղէնի բանակը պիտի ստիպուի կուսիլ բրուսիական միացեալ երեք բանակաց հետ , իւր կրած փառուն տեղը Շարլի մէջ լեցունելէն ու

զօրանալէն յառաջ :

« Ինչպէս կերեւայ Ռուսիոյ Մօլթ քէ
զօրապետին պատերազմական յատակա-
դիծը խիստ ճարտարութեամբ շինուած է :
Իրեն հաշուոյն համեմատ՝ առաջին յաջո-
ղութիւնը ստանալէն յետոյ՝ այս անգամ
ալ յաղթող գտնուելին անտարակուսե-
լի է : Բայց, կկարծուի թէ՝ մինչեւ հի-
մայ բաւական արինահեղութիւն եղած
ըլլալով, Եւրոպա ալ չպիտի հանդուր-
ժէ հեռուէն լոկ դիտող մը ըլլալ գաղղիա-
կոն բանակին այս աստիճան գժբաղ-
ղութեան :

« Լրագիրս մամուլը գրուած ասոն ե-
կած ուրիշ հեռագրերն նայելով՝ չեղք
կառավարութիւնները միջամտութիւն
ըրեր են, երկրագործութեան ու վա-
ճառականութեան համար կարեւոր ե-
ղած խաղաղութիւնը վերահաստատելու
նպատակաւ :

« Յիշեալ հեռագիրը միանգամայն կծա-
նուցանէ թէ՝ Ռուսիոյ կառավարու-
թիւնն ալ կիտիաքի արխն հեղութեան
առաջին առնելու . սակայն՝ ինչպէս ա-
մեն դէպքի մէջ՝ նայեպէս այս խղճ-
լոյն մէջ ալ Ռուսիա իւր գրաշուոյն ե-
րեւէն կրած փաստը վախարէն տես-
նել կուզէ : Գերմանիա ամենայն միա-
բանութեամբ հետեւեալ պայմանները
պիտի առաջարկէ եղեր հաշտութեան
համար :

1. - Գերմանիա ղէնքը ձգէ, Սլա-
ոն ու Լօրէնի շահաւոր պայմանաւ :

2. - Նիսի ու Սատօպի ժողովը
իտալիոյ կառավարութեան շահուց
համաձայն ըլլայ :

3. - Գաղղիա երաշխաւոր տայ, այ-
սուհետեւ Գերմանիոյ գործոց միջամե-
տութիւն չընելու համար :

4. - Գաղղիա Հռոմայ գործոց մի-
ջամուխ չըլլայ :

5. - Պատերազմական ծախուց հա-
մար, դրամական փոխարկութիւն մը :

« Այս հեռագիրն ի վերջոյ կծանուցանէ
թէ, միջնորդող կառավարութիւնները
քիչ մը ծանր կտեսնեն յիշեալ պայ-
մանները, եւ այս պատճառաւ կատի-
ժելի կըլլայ պատերազմին վախճան

տրուիր :

« Այս հեռագրին պաշտօնական ըլ-
լալուն վրայ տեղեկութիւն տրուած
չըլլալով, մենք ալ ամենայն զգուշու-
թեամբ հրատարակեմք այս ծանր լուրը :

Փարիզէն օգոստ. 22 թուով ե-
կած հեռագրի մը նայելով վերջին պա-
տերազմներուն մէջ բրուսիացւոց կորուս-
տը խիստ մեծ է եղեր. 40 հազարէն
աւելի՝ վիրաւոր ունեցեր են, եւ վեր-
տանի դրաման լուրը անհիմն է : Զինուո-
րական գործոց պաշտօնային աղբային
ժողովին մէջ ծանուցեր է թէ՝ հազոր-
դակցութիւնները 48 ժամ խափանուելէն
յետոյ, Պաղէն մարաշխաթէն տեղեկու-
թիւններ եկեր են, որոնցմէ հասկցուեր
է թէ՝ ինք ժամ պատերազմելէն յետոյ
բրուսիացիք ետ մըլուեր են : Յիշեալ
պաշտօնային լուր է թէ ասկէց աւելի
չպիտի կրնայ խօսիլ, բայց Պաղէնի հետ
տպահով է որ պատերազմին վախճանը
Գաղղիոյ համար յաջող կըլլայ : Աւելցու-
ցեր է թէ մայրաքաղաքին ամրութիւն-
ները ամենայն փութաջանութեամբ յա-
ռաջ կապարուին :

Ս. Ղ. Ի. Խ. Ս. Ս. Գ. Ո. Ր. Ծ. Ո. Ի. Թ. Ի. Ի. Ն.

Տաճկաստանի մէջ այս վերջին տա-
րիներս արհեստից պիշաւ մեծ մասը վը-
ճացան եւ անհետացան . մնացած քա-
նիմը կիսամահ կամ հոգեվարք արհեստ-
ներէն մին է աղիւսագործութիւն, որն
որ մեր աղղայնոց ձեռքը դառնուած լի-
նելովն, մասնաւորապէս կը բաղձանք
նորին նկատմամբ համառօտ դիտողու-
թիւն մը ընել : Մենք միշտ կուլանք կը-
ողբանք որ Եւրոպացիք արհեստներնիս
ձեռքերնէս առին եւ մեզ խեղճ ու
թշուառ ըրին, եւ այլն . բայց յորդուց յոր-
դի նիստիդ լալ եւ գանդառելէն ինչ կէտ
է ինքզինքնուս գալով ճաշիկի մտա-
լու ենք, մէկ կողմէն ձեռք գացած-
ները փերտին ձեռք բերել եւ միւս
կողմանէ արդէն ձեռքերնիս մնացած-
ները ձեռքէ հանելու ճիշդ թափել . եւ
եթէ ոչ քիչ առնէն անոնք ալ պիտի

փճանան : Շիտակը եթէ արդէ ոճովը ընթանանք , տարակոյս չկայ որ քիչ ատենէն եղած մէկ քանիներն ալ պիտի չքանան , հրաշք եթէ այս ընթացքով առ երկրին մէջ արհեստ ըստած բանը մնայ :

Աղիւսադարձութիւնը խափանեալ կամ խափանելի արհեստ մը չէ , ընդհակառակն որ քան զոր ծաղկող յառաջողիմական արհեստ մ'է : Պոլսոյ մէջ եթէ առաջները մէկ կը որժաճուէր , հիմայ հարկէր եւ աւելի կը որժաճուի , պոստանք խիստ շատ է հին տուններու բաղդատմամբ , բայց արհեստը դարեր առաջ սր էր նէ , հին է գեռ , անշարժ կիկենայ առանց քայլ մը յառաջ դալու : Հոս շինուած սղիւսները՝ եթէ եւրոպիայ եւ Ամերիկայի աղիւսներուն քով դնենք , պիտի ամչանք երկուքն ալ հաւտարարելս աղիւս անսանելու , մերը կանանաւորապէս անեւի կաւ է անանցին քով : Ամերիկայի մէջ աղիւս տեսած ենք որ հասարակ մարմարինէն փար չմար թէ կարծրութեան կողմանէ թէ յղիման կողմանէ : Պիտի ըսուի թէ անոնք դործիքով կշինեն , հարկաւ անանկ կըլլայ , բարի՝ մենք ինչո՞ւ անոնկ չընենք , ո՞վ մեզ դատապարտեց առ աղամական ընթացքին մէջ անխախտ մնալու , եւ այսպէսով արհեստներնիս փճացնելու , ինչո՞ւ համար Ժամանակին պահանջմանցը հետ չընթանանք : Ասանկ թուլ եւ անտարբեր մը նախկա , մեղանչել է , եւ մեղքը անպատիւ չմար , հետեւանքը կըսչեն : Անդղիական աստաթերթի մը մէջ կկարդանք որ , սակէ եօթը ութը տարի առաջ Ֆելատէլիիայի մէջ Սայրս Չեմպլըս անուն Ամերիկացի մը աղիւս շինելու նոր եւ կառարեւադորձեալ գործիք մը հնարած է , այս գործիքը օրը երեսուն հոգոյր մաքուր եւ պատուական աղիւս կշինէ : Մէկ րօպէին մէջ 50 էն մինչեւ 60 հատ աղիւս կշաղուէ , կկարէ եւ կեփէ , նոյն տունը ամեն մանրամասն ծախքերը մէջ առնելով , բանոր , անուխ , եղ , մէքէնիտ , 4000 հատին 22 Մէնթ ծախք կըլլայ . որ ըսել է 3 գա-

հեկանի չափ : Աս գործիքով շինուած աղիւսի մը փորձ ընելով գտան որ 60 թշն ծանրութեան ճնշմանը հանդիստ կը լիմանայ , որ ըսելէ 50 օխայի չափ , հոս շինուած աղիւս մը՝ այսքան ծանր ճնշման տակ , ալուր կըլլայ կեթրոյ :

Կար կարող արհեստաւորները սկըսան կարի գործիքին յարդը ճանչնալ եւ անով օգտաւորիլ , յառանք որ աղիւսադորձերն ալ սթապիկն եւ բանը բանէն չանցած իրենք իրենց արհեստին տէրը ըլլան , քանզի արդէն նա ալ մատամբ եւրոպացոյ ձեռքն է անցած , եւ վախ կայ որ շատ չանցած բողբոլին անոնց ձեռքը կ'ընայ : ԴԻՏԱԿ

Ամայս ութնին , իտմանից մէջ չիթթութիւններ ելեր են , անոնց կողմանէ յայտարարութիւնեղած ըլլալով թէ՛ ասո՛ ժամանակեայ կառավարութիւն մը պիտի հաստատուի : Կառավարութեան սղդղու միջոցները կարող եղեր են չիթթութեանց առաջին աննելու :

— Պէլճիկայի լնտէլանտանս Պէլճ հռչակաւոր օրագրին Գաղղիա մանկը արդիւրեր է :

— Գաղղիական բանակներուն մէջ բաղմաթիւ բրուսիացի լրտեսներ կը ըսնուին եղեր , բրուսիացոյց մէջ գաղղիագէտ եւ գաղղիացիներէն առանց տարբերութեան խօսող մարդ ի՞նչ շատ բըլալուն պատճառաւ , մինչեւ գաղղիացոյց մէջ գերմաներէն աղէկ դիպոյց չգտնուելուն պատճառաւ , բրուսիական բանակներուն մէջ գրեթէ լրտես չկայ եղեր :

— Գաղղիական լրագիրք ալ սխեր են , գովեստ կարգալ բրուսիական դօրաց կողմանէ պատերազմի մէջ անանուած անվեհեր քաջութեանք :

— Այսօր մինչեւ ժամը ութին ատենները հեռագրական նոր լուր չիոր պատերազմին վրայ :

ՏՆՕՐԷՆ ՇԻՆԷՐ

Հ . Ս . Ա.Ա.ՃԱՃԱՆ

ՊԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՆԴՊԱՆԻՎԱԿԱՆ ԳԼՈՒԾՆԵՆՈՒՆ
Կ . ՊՇԼԻՄ ԶՐԴՄՊԻԼԻԻ ԽՈՆ ԹԻ 54 :